

Deti a ich vzdelanie. Téma zamestnávajúca myseľ azda všetkých rodičov. Ved' každý z nás chce pre dieťa školu, ktorá ho do života vyzbrojí vedomosťami, no zároveň chceme, aby sa naša ratolesť v školskom zariadení cítila príjemne. A tak listujeme medzi ponukami v novinách a časopisoch, surfujeme po internete a starostlivo zvažujeme.

Mnohých rodičov tak oslovili práve alternatívne školy. Spočiatku v povedomí verejnosti zarezonujú skôr názvy a účelovo priradené prívlastky, obsah učiva a výchovné metódy však zostávajú veľkou neznámou...

Trpaslíci v školských osnovách

eva orbanová

Tak to bolo pred pár rokmi, keď na dverách saleziánskeho oratória v Bratislave visel oznam začínajúcej waldorfskej školy (WŠ) pozývajúcej deti na zápis. Na plagátiku bola šikovne pripísaná informácia, ktorá mala zabráť: „Škola má kresťanské základy“.

Nie je na Slovensku veľa ľudí, ktorí majú osobnú skúsenosť s touto školou a ešte menej je tých, čo sú ochotní sa o ňu s odstupom podeliť. Preto sme privítali možnosť pohovárať sa s pani Soňou Novákovou, mamičkou bývalej žiačky WŠ. Jej svedectvo by malo otvoriť oči mnohým a vyzvať nielen každého z nás, ale tiež kompetentných k duchovnej a rozumovo-kritickej bdelosti pri hľadaní a schvaľovaní alternatívnych školských zariadení.

Pani Soňa, vaša dcéra bola štyri roky žiačkou prvej WŠ na Slovensku. Aké boli dôvody, pre ktoré ste sa rozhodli dať prednosť tomuto školskému zariadeniu? Spomínate si na to, čo vás v samom počiatku oslovilo?

Mladšiu dcéru som nechcela dať na štátnu školu, pretože so staršou som si zažila svoje. Preto som pre druhú dcéru hľadala niečo iné. V januári 2001 som sa dozvedela, že v časopise *Dieťa* vyšiel článok propagujúci zaujímavú školu. Oslovil ma dôraz na tvorivosť a individuálny prístup k žiakovi. Objavilo sa v ňom „ohľaduplné“ upozornenie na pomalšie tempo výučby, ako aj prispôsobovanie sa potrebám žiakov a všetko bolo autorom postavené do ostrého

Soňa Nováková

protikladu s klasickou školou. Vyzdvihovala sa sloboda jednotlivca, rešpektovanie jeho osobnosti, ako i úspešnosť týchto škôl v zahraničí (dnes viem, že ich je zanedbateľné množstvo, sú izolované od spoločnosti a nie každý štát akceptuje waldorfskú maturitu). Filozofická podstata však bola zamlčaná, a tak bol článok zavádzajúci.

Hľadali ste dodatočne informácie o tejto pedagogickej alternatíve? Do akej miery vás pracovníci WŠ informovali o učebných osnovách, alternatívnych pedagogických prístupoch a ideových východiskách?

Nie, nebol dôvod. Učitelia boli milí, vyzeralo to, že si rodičov ochotných platiť

im za „prívetivejší“ prístup k deťom vážia. Mohli sme si napríklad určiť, kedy chceme, aby sa začínalo vyučovanie. Kúpila som si v škole publikáciu *Človek a výchova* od Rudolfa Steinera, ale ani v nej som vtedy nič podozrivé nenašla.

Začiatok školského roka bol dojímavý. Farebne vkusne upravené priestory, v družine koberec na hranie, v šatni lavičky s oblými hranami originálne vyrobené pre školu. Zaspieval nám učiteľský zbor (neskôr doň zapájali aj rodičov, čo je z psychologického hľadiska len ďalší premyslený spôsob, ako ich ovplyvňovať a pripútať ku škole, resp. budúcej komunite). Upozornili nás, že výučba a nácvik písaných písmen v prvom ročníku pôjde trochu pomalšie, s tým mali začať až

v druhom ročníku. Prváci písali hrubými ceruzkami a iba tlačným písmom. Brala som to ako špecifikum. Ich alternatívna pedagogika zdôrazňovala, že prechod detí do školy nemá byť priveľmi prudký. Čo si môže rodič viac priať, ako ohľaduplného učiteľa?

Spomenuli ste zapájanie rodičov...

Rodičia boli postupne nenápadne vtáňovaní do rôznych aktivít. Absolvovala som jedno šitie pre mamičky. Tu som si po prvý raz všimla manipuláciu: mali sme šiť bábiku z filcu, ale vôbec nám neukázali, ako bude vyzeráť. Znervózňovalo ma to, pretože som mechanicky a naslepo vykonávala pokyny. Príklad iba potvrdzuje, že pojmy sloboda a tvorivosť sú iba zásterkou. Podstatou je nasledovanie... Vedenie školy často žiadalo o sponzorské dary, o ubytovanie pre zahraničných hostí, o kancelársky papier, nepotrebnú chladničku atď. Boli sme vyzývaní brigádničiť. Pripomínalo mi to socialisticke časy – pomoc pri zbere zemiakov. Kto mal rád povinné brigády? Nikto. Lenže toto bolo iné – dobrovoľné.

Veľmi neprofesionálne boli vedené i rodičovské stretnutia. Pri riešení „problémov“ sa sedávalo v kruhu a učiteľka sa prizerala slovnému lynčovaniu niektorých rodičov inými rodičmi. Nechávala ich konať špinavú prácu za seba.

Ako to bolo s platením?

Zmluva sa pôvodne podpisovala na deväť rokov na 2 850 Sk mesačne. Neskôr túto sumu zvýšili na 3 100 Sk. Zápisné zostalo 5 000 Sk. Mnohí rodičia mali veľké zľavy zo školného a pritom neexistovali pravidlá na ich udeľovanie, ani žiadne transparentné kontrolné mechanizmy. Až dodatočne spísali akési pravidlá, ktoré sa však ku mne nikdy nedostali. Takéto umožňovanie zliav malo svoj skrytý význam. Zaväzovali si tým rodičov k rôznym službám. Dáme ti zľavu a ty nám ju odpracuješ. Napríklad budeš upratovať školu a pod. Tak sa vytvárali vazalské, ale i privilegované vzťahy. Títo rodičia videli do „kuchyne“ WŠ viac ako iní. Zaujímavé napríklad bolo to, že rodičia podieľajúci sa na riadení školy spoločne s pedagógmi neboli volení.

Vráťme sa však k ideovým východiskám. Objavila sa niekde zmienka o Rudolfovi Steinerovi ako zakladateľovi duchovnej vedy antropozofie, ktorá je základom waldorfskej školy? Ak áno, v akých súvislostiach a do akej hĺbky bola prezentovaná?

To, že v pozadí waldorfskej pedagogiky stojí Rudolf Steiner ako akýsi novátor na poli pedagogiky, som vedela. Podstata jeho učenia však nebola priamo prezentovaná. Išli na to opatrne. Postupne organizovali rôzne prednášky na zdanlivo neškodné témy: vplyv rozprávok, počítače a výchova detí a pod.

Boli ste dopredu informovaní o pedagogických raritách WŠ: o epochálnom vyučovaní, neskorom nadobudnutí schopnosti čítať a písať, eurytmii – duchovno-terapeutickom cvičení, nepoužívaní učebníc, obmedzenom využívaní výtvarných techník, o učiteľovi, ktorý učí roky všetky predmety, či o tom, že sa v tejto škole neskúša a neprepadá?

O epochálnom vyučovaní sme vedeli (mesiac matematika, mesiac slovenčina). Spočiatku mi to neprekážalo. Vo vyšších ročníkoch som si však už všimla nedostatky vo vedomostiach. Takisto sme vedeli i o absencii učebníc. Išlo o alternatívne vzdelávanie,

tak prečo nie. Prítomnosť jedného učiteľa počas celej školskej dochádzky nám bola tiež zdôvodnená ako waldorfské špecifikum. Ak sa vraj deti zvládnu naučiť potrebnú látku z odborných predmetov, prečo by to nezvládol aj učiteľ. Školská inšpekcia však mala k odbornej spôsobilosti učiteľov v roku 2004 výhrady, bola iba 50-percentná. Sankcie a náprava – žiaľ, žiadne.

To, že na WŠ sa neprepadáva, víťajú najmä rodičia s problémovými deťmi. Nájdete ich tam dosť. A aj keby boli títo rodičia nespokojní, nikdy proti WŠ nepovedia ani slovo, pretože ich dieťa tu bez problémov absolvuje základné vzdelanie. Školská inšpekcia dva roky po sebe zistila, že týmto tzv. integrovaným deťom sa nedostávalo špeciálnej starostlivosti, ktorá im zo zákona prináleží – peniaze na to však škola od štátu pokojne poberala.

Eurytmia nám bola predstavená ako cvičenie navrhnuté Steinerom. Čudné mi boli spočiatku iba tie oblečenia (ako v Ku-klux-klan). Deti eurytmii, podľa slov mojej dcéry, neznášali. Tá, ale i akési „formové kreslenie“ (opakovanie kreslených geometrických tvarov v zrkadlovom obraze) zbytočne uberali deťom čas na efektívne vzdelávanie.

Klasicky pred tabuľou sa neskúšalo. Iba občas písali deti diktát. V prvom ročníku som sa iba mimochodom dozvedela, že akési porovnávacie testy s klasickou školou dopadli výborne. Na rodičovskom združení som sa domáhala konkrétnejších údajov, no povedali nám iba percentá za celú triedu. Dodnes presne neviem, koľko druhov testov a z akých predmetov moja dcéra vlastne za tie štyri roky robila. Avšak výsledky akýchkoľvek testov nemôžem považovať za objektívne. Jedným z dôvodov je ten, že riaditeľka Renáta Blaschke „odporučila“ niektorým slabším žiakom ostať v čase testov doma. Viem to od jednej rozhorčenej mamičky.

O špecifických výtvarných technikách som nevedela. Zarazilo ma však, že všetci kreslili to isté, čo im učiteľka predkresľovala na tabuľu. Väčšinou kreslili hrubými voskovými farbičkami a detailmi sa nezaťažovali. Neskôr iba rozpijali vodové farby podľa pokynov. Učiteľka bola nadšená, lenže ja som márne rozmyšľala, kam sa podela toľko proklamovaná tvorivosť.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA
SÚHRNNÁ ZÁKLADNÁ ŠKOLA WALDORFSKÁ, M.C.SKLODOVSKÉJ 1, BRATISLAVA 85104

Škola: _____
Trieda: 4a Ročník: ŠTVRTÝ Školský rok: 2004 / 2005
Rok školskej dochádzky: ŠTVRTÝ Číslo v tr. výkaze: 11

VYSVEDČENIE

Meno a priezvisko: Lucia Nováková
Dátum a miesto narodenia: 1995 Bratislava
Okres: Bratislava Kraj: Bratislavský
Národnosť: slovenská Štátna občianstvo: SR Rodné číslo: _____

Hodnotenie práce žiaka

Lucia v tomto roku duševne vyrostla, spevnela, jej vlna sa dostatočne skvinula, vedela kresliť, jej vlna vlny, pociť na spracovaní, niečo, dostala sa do konfliktnej situácie. Jej školské priateľstvá si plnia, slabsie sa bolo s domácou prípravou. Na vykonaní spolupráce, bola vlna mála abnorma. Čítala jej, vnútorná motivácia a nadšenie pre prácu. To sa prejavovalo aj na jej výjavy práce, boli veľmi nádherné (ktoré Lucia má zložiť v kolektíve učení) a veľmi krásne. Výjavy si jej - originálny štýl práce. Vzor 4. ročníka, vlnila dobre, pociťovala, všetky predložili nedokonalé a jej vedomosties. Vlnila má na to, aby jej výsledky boli lepšie, musí mať čas, a pociťovať, že práca je podpredajcie. Ma vlna zvládla a ošetrovateľsky, ale pre svoju nečnosť k prácu sa vlna obľúbila nepriemerná dajú. Zvládla vlnu podľa učiteľky vlnu WŠ, pociťujú do 5. vlny. Prácu jej vlna pociťovala.

Vysvedčenie Lucie v mnohom vypovedá o charaktere waldorfského školstva.

Ako sa vašej dcére páčilo vo WŠ?

Školou bola nadšená. Menej nadšená som však už bola ja, keď som zistila, že moja dcéra viac priľnula k triednej učiteľke a citová väzba na mňa slabne. Neznámkovalo sa, nik principiálne nevyžadoval povinnosti a aj vysvedčenie bolo o ničom. Krátka básnička s kresbičkou na jednom papieri a na tom druhom zopár viet v štýle psychologického posudku, nie však hodnotenie vedomostí. To by ste tam márne hľadali. K tomuto názoru dospeli tak na ministerstve, ako aj v pedagogicko-psychologickej poradni. Niektoré z dokumentov dokonca nespĺňali ani predpísané formalities. V tom z prvého ročníka stojí, že moja dcéra delí a násobí. To sa však v prvej triede predsa vôbec neučí.

Kedy u vás nastúpili prvé pochybnosti? Týkali sa oblasti metodiky, alebo obsahu a napredovania vedomostí?

Hneď na začiatku druhého ročníka. Ešte bolo priskoro hodnotiť úroveň vedomostí. Vedenie školy však prestalo byť otvorené. Nimi určené pravidlá už neplatili. Roky napríklad nefungovala rodičovská rada, pretože tá pôvodná bola kritická. Najskôr nám sľubovali každý mesiac rodičovské stretnutia aj „mesačné slávnosti“, na ktorých nám deti ukážu, čo sa naučili. Lenže nedodržovali sľubovanú periodicitu (vraj nie je čo ukazovať). To je pochopiteľné, ale to nevedeli vopred? Slávnosti sa napokon konali v jednu sobotu v mesiaci, čím nepriamo určovali rodičom program na víkend.

Raz som sa z oznamu na dverách školy (žiadne spoločné rozhodnutia rodičov a pedagógov) dozvedela, že družina detí pred vyučovaním bude vonku. Oblečiete ich primerane ročnému obdobiu, ale nerátate, že ich bude niekto nútiť tráviť sychravé jesenné ráno na školskom dvore. Mne sa to nezдало a zašla som na Úrad verejného zdravotníctva, upozorniac ich aj na iné nedostatky: deti v družine nemali stoly, a tak si kreslili na zemi, všetky sa utierali do troch či štyroch uteráčikov a podobne. Vedenie školy napokon uznalo, že predpisy, na ktoré ma upozornili na úrade, dodržiavať musia. Vyhoveli im však iba čiastočne. Prekvapujúcejšia ale bola reakcia rodičov – fanaticky

obhajovali postoj školy: „Preto sme sem dali svoje deti, že sa tu nemusia dodržiavať žiadne pravidlá“. Dobrovoľne sa tak vzdávali akéhokoľvek kritického myslenia.

Dôvodov k pochybnostiam pribúdalo, a tak som sa rozhodla vziať dcéru z tejto školy. A to sa iba začínal september druhého ročníka. Lenže ponížite dieťa, ak z neho urobíte znovu prváčka. Potrestáte ho za niečo, za čo nemôže a ešte sa mu budú vysmievať, že prepadlo. Pretože do paralelného ročníka waldorfského absolventa prvého ročníka nedostanete. Nevie písať! Presnejšie, neovláda písané písmo. A to mi pritom istá pracovníčka na ministerstve tvrdila, že deti majú zaručený prechod do paralelných ročníkov na akúkoľvek inú školu. Prax je však iná. Poznám i opačný prípad, prípad žiaka, ktorý do WŠ prišiel uprostred prvého ročníka, ovládol písanú abecedu, ale zabudol ju...

S vedomostnou úrovňou ste teda neboli spokojná?

Už v prvom ročníku sme upozorňovali na veľmi slabú úroveň výučby cudzích jazykov. Deti mal učiť nemecký a anglický „native speaker“. Ale vraj sa nepodarilo zahraničného lektora zohnať. Klasická výhovorka. („Dôležité sú duševné sily, nie je dôležité ovládať jazyk“, „...keď už bude fyzické telo silné, uvoľní sa intelekt, potom...“, zaznelo na jednom z rodičovských združení.) Deti pomaly napredovali aj v čítaní, niektoré mali problémy i vo štvrtom ročníku, kde písala učiteľka na tabuľu iba tlačným písmom – a to pre jediného žiaka.

Viem o deťoch, ktoré odišli z WŠ uprostred piateho ročníka a museli sa vrátiť do štvrtého v klasickej škole. Jedna štvrtáčka neurobila prijímacie pohovory na osemročné gymnázium iba preto, lebo vo WŠ sa neučili geometriu, hoci ju mali v osnovách. Zo vzdelanostnej stránky sú deti na WŠ nepochybne diskriminované.

Osobitnou kapitolou sú nezmysly s trpaslíkmi, reinkarnáciou či s prirovnávaním ľudského tela k rôznym zástupcom zo živočíšnej ríše na hodinách biológie. Moja dcéra ako prváčka bola ohľupovaná teóriou o trpaslíkoch vytlačujúcich rastlinky zo zeme. Pokiaľ vám to však dieťa samo nepovie, nemáte šancu sa to dozvedieť – nie sú učeb-

nice. Až vtedy si uvedomíte, že v tom musí byť zámer! Vy vlastne neviete, čo sa deti v škole učia. V zošitoch toho veľa nenájdete, pravdepodobne tiež zámerne. Videla som v očiach rodičov nemý úžas a hrdosť na svoje deti, že z tabule odkopírovali chobotnicu, prototyp ľudskej hlavy (!)...

Zmenil sa za ten rok i vzťah pedagógov k žiakom?

Akékoľvek problémy, ktoré sa vo WŠ vyskytli, neboli nikdy transparentne riešené. Všetko sa dialo kuloárne. Podľa slov riaditeľky, rodičovské stretnutia na to neboli vhodné. (Vhodnejšiu pôdu si ale nedokážem predstaviť.) Takže aj o problematických vzťahoch niektorých žiakov a učiteľov som sa dozvedela pokútne a nie oficiálne. Najznámejší bol prípad druháka, ktorého vyhodili za dvere a ten ušiel z neuzamknutej budovy.

Niektorí učitelia ovládali zvláštne druhy ponižovania. Okrem toho, že žiaka, ktorý bol „zlý“, poslali na celý deň do nižšieho ročníka, to bolo aj popisovanie na tabuli v rámci vyučovania, prečo je ten-ktorý žiak „zlý“. Na pomoc si zobrali, ako ináč, zlých trpaslíkov.

Moja dcéra dvakrát dostala od učiteľky zaucho; riaditeľka to však nijako neriešila – poslala ma za učiteľkou. Vraj sa neskôr na pedagogickom kolégiu uzniesli, že telesné tresty nie sú vhodné. Oni sa ale nemali čo uznášať, veď pokiaľ viem, na Slovensku sú takéto tresty zakázané.

A to už nehovorím o chýbajúcom dozore. Od druhého ročníka sa učitelia pred vyučovaním sústreďovali na vyučovanie v akomsi waldorfskom kruhu, deti pobehovali po dvore a v triedach samy. S nami zo školy odchádzalo i jedno dieťa, ktoré v škole deti šikanovali práve v dôsledku absencie pedagógov.

Sociálne vzťahy medzi deťmi rozhodne tiež neboli najzdravšie. Raz som oddeľovala od seba bijúcich sa chlapcov, pretože na chodbe ráno chýbal dozor. Na to prišiel učiteľ a do očí mi klamal, že tam dozor je. Stála som na chodbe viac ako 15 minút, ale žiaden z učiteľov tam nebol. Nebolo to po prvý raz, keď tvrdili opak evidentného. Počas družiny boli taktiež žiaci bez dozoru, niekedy dohliadal na ne niektorý z rodičov.

Je to vôbec možné?

Upozornila som kompetentných na to, že zo zákona nesie zodpovednosť za deti škola. Oni si ale vytvárali vlastný svet s vlastnými pravidlami a domnievali sa, že ako súkromná škola nemusia rešpektovať pravidlá zvonka. Netušili napríklad, že Zákon o slobodnom prístupe k informáciám sa vzťahuje aj na nich. Dodnes pravdepodobne netušia, že majú zo zákona povinnosť nahlásiť výskyt vší, pretože ide o epidémiu. Celý štvrtý ročník boli v škole vší! Keď mi prekážalo, že to neriešia, pýtala sa ma riaditeľka, ako by som to riešila ja. Ustavične sa obracali na rodičov, aby odstraňovali problémy, hoci za ich riešenie boli platení. Škole pritom išli peniaze z môjho vrečka dvakrát (zo štátneho plus z môjho rozpočtu). Mimochodom, zaujímalo by ma, koľkí z rodičov vedia, že z príjmov školy si učitelia platia vlastné ubytovanie.

Aký bol rozchod s vedením WŠ?

Určite im náš odchod padol vhod, keďže som ich po tie roky len slepo nepočúvala. Nie všetci však boli schopní triezveho pohľadu. Dodnes mi je smutno, keď vidím tie rozpadnuté rodiny. Niektorí manželia dali prednosť antroponozofii. Iní z rodičov opustili výhodnejšie zamestnania a fanaticky začali slúžiť škole i za cenu nižšej mzdy. Viem o rodine, ktorá úplne zmenila svoje správanie. Izolovala sa od predošlých vzťahov, dnes žije iba pre školu. Medzi rodinami žiakov sa vytvorili nadštandardné vzťahy. Vzájomne sa nielen navštevujú, ale aj vychovávajú deti. Keď som o tomto neštandardnom prostredí hovorila s istým popredným slovenským psychiatrom, povedal mi, že sa v praxi stretol s podobnými osudmi ľudí.

Dotkli sme sa ideologického kontextu waldorfskej školy. V tejto súvislosti by som sa chcela spýtať na náboženské obrady. Ako a kedy prebiehali a aká bola ich obsahová náplň?

Do vyučovania boli implantovaní anjeli, škriatkovia či trpaslíci. Reaľte akoby sa vyhýbali, neustále sa venovali iba mýtom. Deň začínali aj končili akousi modlitbou s rukami

prekríženými na prsiach. Pred jedlom zasa ďakovali Slnku. Stôl pedagóga pripomínal oltár matky Prírody, kde horela sviečka, ktorú zapalovali deti. Rímskokatolícke náboženstvo sa tam síce vyučovalo, ale len v niektorých ročníkoch. Vo vyšších už nie (ani etika), čo je tiež v rozpore so zákonom.

Prestup dieťaťa na inú školu nie je príjemná záležitosť, najmä ak ide do školy s podstatne iným spôsobom a rytmom vzdelávania. Nedostatky vo vzdelaní a návykoch ste museli spolu s dcérou postupne prekonať. Ako si na túto etapu spomínate?

Naozaj to nebolo jednoduché. Vysvitlo, že moja dcéra ako čerstvá piatačka nechápe čo je delenie (!). Viac ako tri hodiny sme sa denne museli venovať základom násobilky. („Mami, ja som to v predchádzajúcom živote vedela, len si musím spomenúť. Ty si staršia, ty to už tak dobre vieš,“ vyletelo z nej. Akoby som bola dostala zaucho...)

V tomto období som sa musela vzdať aj zamestnania. Nie málo času sme trávili nad slovenským pravopisom, ako aj základmi nemčiny. Pripomínam, že dcéra mala za sebou štyri roky jazykovej výučby. Vôbec nemala v sebe zakorenené základné návyky a zručnosti bežné pre desaťročné dieťa. Dostala prvú poznámku, že nemá úlohu, a vôbec nevedela, čo to je. Nebola ctižiadostivá, bolo jej jedno, ak dostala horšiu známku. Napokon, keď sa konečne potešila z prvej jednotky, vysvetlila som jej, že toto je úspech a mala by sa oň usilovať i naďalej.

Nespokojných rodičov však bolo viac. Nielenže ste deti preložili, ale na objektívne a hrubé nedostatky tejto školskej alternatívy ste sa snažili upozorniť aj príslušné inštitúcie. Je to tak?

Na vážne nedostatky sme upozornili inšpekciu, ministerstvo, ombudsmana aj Slovenské národné stredisko pre ľudské práva. Verbálne nám dali za pravdu a chápali nás, ale výsledky boli len čiastkové.

Viem však o istej správe, ktorá waldorfskú alternatívu neodporúča implantovať do nášho vzdelávacieho systému. Zamlčuje sa podľa nej filozofický základ tejto pedagogiky, ktorý

pramení v antropolozofickom ponímaní sveta a človeka v uzatvorenej komunite, ktorá viac-menej nerešpektuje oficiálne autority spoločenského a politického života. Vzdelávanie podľa tejto správy nerešpektuje stupeň nadania jednotlivých detí a nerozvíja ich predpoklady a schopnosti vzdelávať sa, tlmí ich osobnostný prejav a rast, kladie dôraz na plnenie príkazov učiteľa, ktorý rozhoduje o výbere učiva.

Prekvapuje ma i nevšímavý postoj cirkvi, pretože waldorfské školy sú podľa mňa vo svojej podstate protikresťanské, už len tým, že sa hlásia k novopohanskému hnutiu New Age.

V USA vznikla iniciatíva PLANS (People for Legal and non Sectarian School) práve na základe negatívnych skúseností s WŠ. Títo ľudia sa rozhodli vziať iniciatívu do vlastných rúk, informovať verejnosť a vyvíjať nátlak na kompetentné orgány. Nie je to jedna z ciest aj na Slovensku?

Niektorí nespokojní rodičia, ktorí už deti z WŠ zobrali, chcú upozorňovať na latentné nebezpečenstvo skrývajúce sa pod rúskom alternatívnej pedagogiky. Chceme verejne hovoriť o týchto veciach a pomôcť tým otvoriť oči jednostranne informovanej verejnosti. Boli by sme radi, aby sa týmto vážnym problémom seriózne zaoberali tiež kompetentné inštitúcie.

Múdry človek sa poučí zo skúseností iného. Čo by ste teda na záver odkázali našim čitateľom, ktorí uvažujú o alternatívnej forme vzdelávania ako o vhodnej možnosti pre svoje ratolesti?

Nech platí i v tejto záležitosti heslo dôveruj, ale preveruj. A rozmýšľaj! Užitočné je porovnať si protichodné názory, ale najmä nezabudnúť zvažovať, z akého zdroja všetky tie informácie pochádzajú. Môže ísť o skryté pohnútky tak propagovania, ako aj kritiky. Prirodzene, že propagátori Steinerovej pedagogiky zverejňujú len pozitívne informácie. O to pozornejšie treba počúvať oponentov, na základe čoho a prečo svoju kritiku vyslovujú.

Ďakujem za rozhovor.

Foto: A. BÁN, B. RAKOVSKÝ